

BÖLÜM 18

COVID-19 PANDEMİSİNİN TÜRKİYE’NİN TURİZM GELİRİNE ETKİSİNİN, KLASİK AYRIŞTIRMA YÖNTEMİNDEN YARARLANILARAK İNCELENMESİ

Uğur SİVRİ¹

GİRİŞ

Ekonometrinin kullanılma amaçlarından bir tanesi konut fiyatları, döviz kuru, enflasyon oranı, nüfus, elektrik talebi, gelir ve seçim sonuçları gibi çok sayıda ve çeşitli gruplarda sınıflandırılabilir değişkenlerin, gelecek dönemlerde alabileceği değerlere ilişkin öngörüler üretilmesidir. Üretilen öngörüler kullanılarak, bugün alınan ve hem bugünü hem geleceği etkileyen kararların, bilgiye dayalı ve daha güçlü bir biçimde oluşturulması sağlanabilir.

Öngörüler farklı bir amaçla çeşitli iktisat politikalarının veya şokların etkisini ölçmek amacıyla da kullanılabilir. Buna göre örneğin kronolojik olarak sonlandırıldığı bilinen bir politikanın, uygulandığı dönemi yansıtan veri, politikanın sonlandırıldığı dönemi ve sonrasını öngörmek amacıyla kullanılabilir. Böylece politika sonlandırılmasaydı ne olurdu sorusuna bir yanıt verilebilir. Benzer biçimde kronolojik olarak ortaya çıktığı bilinen bir şokun (veya krizin), ortaya çıkmadan öncesini yansıtan veri, şokun etkisinin görüldüğü ve sürdüğü dönemi öngörmek amacıyla kullanılabilir. Böylece şok oluşmasaydı ne olurdu sorusuna bir yanıt verilebilir.

Bugün ve yakın geçmişte hem Türkiye’yi hem diğer ülkeleri etkileyen en önemli şoklardan bir tanesi, bir virüs kaynaklıdır. COVID-19 hastalığına yol açan bu virüs inanç, ırk, cinsiyet vb. özellikler itibarıyla ayırım yapmadan tüm insanlara bulaşmakta ve öldürmek de dâhil olmak üzere değişik seviyelerde zarar verebilmektedir. COVID-19 virüsü, tüm toplumların ekonomik ve sosyal yapıları üzerinde önemli etkiler yapmıştır ve yapmaya devam etmektedir.

Bu çalışma, COVID-19 pandemisinin Türkiye ekonomisi turizm geliri üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. İnceleme konusu olarak pek çok sektör arasından turizm sektörünün seçilmesinin temel nedeni, söz konusu sektörün gerek ulusal gerek uluslararası boyutta Türkiye ekonomisi için taşıdığı önemdir.

¹ Prof. Dr. Uğur SİVRİ, Artvin Çoruh Üniversitesi, Hopa İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü. ugursivri@artvin.edu.tr

KAYNAKLAR

- Makridakis, S., Wheelwright, S. C. & Hyndman, R. J. (1998). *Forecasting methods and applications* (Third edition). USA: John Wiley & Sons.
- Newey, W. & West, K. (1987). A simple positive semi-definite, heteroskedasticity and autocorrelation consistent covariance matrix. *Econometrica*, 55(3), 703-708. <https://doi.org/10.2307/1913610>
- Sivri, U. (2019). Klasik yöntemle göre zaman serileri bileşenlerine nasıl ayrıştırılır? Teori ve EViews uygulaması. Harun Bal (Ed.), *İktisat Araştırmaları* içinde (s. 143-154). Ankara: Akademisyen kitabevi.
- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (2013). *Turizm istatistiklerindeki revizyonun ödemeler dengesi istatistiklerine yansıtılması*. (21/08/2021 tarihinde <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/81bfd9a5-dc93-42aa-b919-4a40837e1d9e/duyuru20130312.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-81bfd9a5-dc93-42aa-b919-4a40837e1d9e-m3fzmQ9> adresinden ulaşılmıştır).
- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (2021). *Ödemeler dengesi istatistikleri*. (21/08/2021 tarihinde <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Istatistikler/Odemeler+Dengesi+ve+Ilgili+Istatistikler/Odemeler+Dengesi+Istatistikleri/> adresinden ulaşılmıştır).
- Türkiye İstatistik Kurumu (2021). *Harcama türlerine göre turizm geliri*. (21/08/2021 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=egitim-kultur-spor-ve-turizm-105&dil=1> adresinden ulaşılmıştır).
- Wikipedia (2021). *COVID-19 pandemic*. (21/08/2021 tarihinde https://en.wikipedia.org/wiki/COVID-19_pandemic adresinden ulaşılmıştır).